

The Efficacy of Family and School Together Program on Family Educational and Cultural Performance and Parental Self-Efficacy in Mothers of 4-6-Years-Old Children

Leila Soltani¹, Maryam Ansari^{2*}

1. Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Shahid Ashrafi Esfahani University, Isfahan, Iran.

2- Assistant Professor, Department of Educational Sciences and Psychology, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Payame Noor University, Tehran, Iran.

Citation: Soltani, L., & Ansari, M. (2024). The efficacy of family and school together program on family educational and cultural performance and parental self-efficacy in mothers of 4-6-years-old children. *Journal of Woman Cultural Psychology*, 15(60), 101-114.

<https://doi.org/10.61186/iau.1127308>

ARTICLE INFO

Received: 16.04.2022

Accepted: 11.06.2022

Corresponding Author:

Maryam Ansari

Email:

m.ansary@pnu.ac.ir

Keywords:

Family and school together program
Parental self-efficacy of mothers
Family educational and cultural performance

Abstract

The research was intended to examine the efficacy of family and school together program (FAST) on the educational and cultural performance of families and the parenting self-efficacy of mothers with 4-6 years old children in Isfahan on 1403. The research statistical population embraced all the mothers of four- to six-years-old children in kindergartens in Isfahan on 1403. The sample encased 30 of mothers who were selected by convenience sampling procedure and were placed in two experimental and control groups, 15 participations each. The research was designed as pretest posttest semi-experimental one with tow experimental and control groups. To collect data Family Educational and Cultural Performance Questionnaire (Babaei Fard, 2021) and Parenting Self-Agency Measure (PSAM) (Dumka & et al., 1996) were implemented. The experimental group exposed to (FAST) Program for 8 sessions with 150 minutes' duration each and the control group received none. Then both groups were post tested. The data were analyzed by applying multivariate analysis of covariance (MANCOVA). The results revealed that both groups differed significantly in educational and cultural performance means in the two experimental and control groups ($F=237.91$, $P<0.5$). Also, there was a significant difference between the means of parental self-efficacy in the two experimental and control groups ($F=225.18$ and $P<0.5$). It could be concluded that (FAST) program was effective on family educational and cultural performance and self-efficacy in mothers with 4 to 6-year-old, and this program can be utilized to strengthen the parenting skills of mothers in the family and society.

Extended abstract

Introduction: Mothers in the family system, play the most important role in raising children in terms of social and emotional development. The family is the most important social institution and the first system that affects the way children and adolescents evolve. The (FAST) program seeks to strengthen and support the child's relationships at different levels of their life. This program is designed with the aim of restoring the authority of parents in the family system and reminding them of their supervisory and control duties in different areas in relation to their children, as well as reducing social harms and in this way, raise the educational and cultural performance of the family in the society. Also one of the most important goals of the FAST program is to increase the level of parental self-efficacy. Mothers in today's society, due to the diversity of educational theories and approaches that they were exposed to, have experienced a kind of confusion in playing the role of motherhood. In this program, mothers, along with other mothers who have children of the same age as their children, will find possible solutions or compromises with parenting issues. The aim of the present study was to determine the effectiveness of the implementation of this program on the educational and cultural performance of the family and the parental self-efficacy in mothers with children aged 4 to 6 in Isfahan on 1403.

Methods: The research statistical population embraced all the mothers of four- to six-years-old children in kindergartens in Isfahan on 1403. The sample encased 30 of mothers who were selected by convenience sampling procedure and were placed in two experimental and control groups, 15 participations each. The research was designed as pretest posttest semi-experimental one with tow experimental and control groups. To collect data Family Educational and Cultural Performance Questionnaire (Babaei Fard,1400) and Parenting Self-Agency Measure (PSAM) (Dumka et al., 1996) were implemented. The experimental group exposed to (FAST) Program for 8 sessions with 150 minutes' duration each and the control group received none. Then both groups were post tested. The data were analyzed by applying multivariate analysis of covariance (MANCOVA).

Results: The results revealed that both groups differed significantly in educational and cultural performance means in the two experimental and control groups ($F=237.91$ and $P<0.5$). Also, there was a significant difference between the means of parental self-efficacy in the two experimental and control groups ($F=225.18$ and $P<0.5$). It could be concluded that (FAST)program was effective on family educational and cultural performance and self-efficacy in mothers with 4 to 6-year-old, and this program can be utilized to strengthen the parenting skills of mothers in the family and society.

Conclusion: In FAST program, the authority in the family was returned to them. Mothers in today's society, where every family deals with the duties of parenting and growing their children independently, in an inevitable isolation, have difficulties in performing their maternal duties. In this program, the reconstruction of the family system was emphasized and it tried to prevent the isolation of the family, which pursued these goals through the interpersonal relationship of family members and communication with other families and other social institutions and support organizations and strengthens their sense of self-efficacy. In fact, FAST program, could be effective on the return of parental authority and

the influence of the family in transferring and maintaining social and cultural values in the community. The results of this research can have a positive impact on the attitude of educational officials, managers, teachers and researchers regarding the importance and priority of educating families and especially mothers in schools.

Author Contributions: Dr. Leila Soltani: Cooperating in designing the overall framework of the article, editing the article. Dr. Maryam Ansari: Overall design of the article and corresponding author. All authors reviewed and approved the final manuscript.

Acknowledgments: The authors considered it is necessary to express their sincere gratitude to the manager of Nonahalan kindergarten for their cooperation in the implementation of this program and the parents.

Conflict of interest: The authors declared that this article has no conflict of interest.

Funding: This article did not receive any kind of financial support.

اثربخشی اجرای برنامه خانه و مدرسه بر عملکرد تربیتی و فرهنگی خانواده و خودکارآمدی مادران دارای کودکان ۴ تا ۶ ساله

لیلا سلطانی^۱، مریم انصاری^{۲*}

۱. استادیار، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شهید اشرفی اصفهانی، اصفهان، ایران

۲. استادیار، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

چکیده

هدف پژوهش حاضر تعیین اثربخشی برنامه همکاری خانه و مدرسه بر عملکرد تربیتی و فرهنگی خانواده و خودکارآمدی مادران دارای فرزندان ۴ تا ۶ ساله اصفهان بود. جامعه آماری پژوهش، تمامی مادران کودکان چهار تا شش ساله مهدهای کودک اصفهان در سال ۱۴۰۳ بود. نمونه پژوهش ۳۰ مادر با فرزند ۴ تا ۶ سال بود که به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب و در دو گروه آزمایش (۱۵ نفر) و کنترل (۱۵ نفر) قرار گرفتند. روش پژوهش نیمه تجربی از نوع پیش‌آزمون پس‌آزمون و کنترل بود. ابزار پژوهش شامل پرسشنامه‌ی عملکرد تربیتی و فرهنگی خانواده (بابایی فرد، ۱۴۰۰) و مقیاس خودکارآمدی والدینی (دومکا و همکاران، ۱۹۹۶) بود. مداخله برنامه خانه و مدرسه در طول ۸ جلسه ۱۵ دقیقه‌ای برای گروه آزمایش اجرا شد و گروه کنترل مداخله‌ای دریافت نکرد. پس از اتمام برنامه، پس‌آزمون برای هر دو گروه اجرا شد. داده‌های پژوهش با استفاده از تحلیل کوواریانس چند متغییری مورد بررسی قرار گرفت. یافته‌های پژوهش نشان داد بین میانگین‌های عملکرد تربیتی و فرهنگی خانواده در دو گروه آزمایش و کنترل تفاوت معنی‌داری وجود دارد ($F = 237/91$ و $P < 0/05$). همچنین بین میانگین‌های خودکارآمدی والدینی در دو گروه آزمایش و کنترل تفاوت معنی‌داری وجود دارد ($F = 225/18$ و $P < 0/05$). بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که اجرای برنامه همکاری خانه و مدرسه بر عملکرد تربیتی و فرهنگی خانواده و خودکارآمدی در مادران دارای فرزندان ۴ تا ۶ ساله اثر بخش است و می‌توان از این برنامه برای تقویت مهارت‌های والدینی مادران در خانواده و جامعه بهره جست.

کلیدواژگان: برنامه خانه و مدرسه، خودکارآمدی مادران، عملکرد تربیتی و فرهنگی خانواده.

مادران در نظام خانواده مهمترین نقش را در پرورش کودکان از نظر شخصیتی، فرهنگی، اجتماعی، عاطفی و هیجانی دارد (Karimi & Soltani, 2021). بسیاری از پژوهش‌ها به نقش برجسته و تاثیر گذار مادران در خانواده و قدرت تاثیر آن‌ها در زمینه‌های مختلف رشدی فرزندان تاکید داشته‌اند (Valentine & et al., 2019). کودک، اولین ارتباط اجتماعی را در زندگی، با مادر خود آغاز می‌کند. این رابطه احساس امنیت، صمیمیت و عشق را در کودک پایه ریزی می‌کند و می‌تواند پیش‌بینی کننده سلامت روان و میزان موفقیت کودک در عرصه‌های مختلف زندگی اجتماعی فرهنگی او باشد. یکی از مهمترین جنبه‌های رشدی کودکان، بلوغ تربیتی و فرهنگی آن‌هاست که از طریق بنیان خانواده و تعاملات اجتماعی درون آن می‌تواند در رشد و بالندگی فرزندان در اجتماع تاثیر گذار باشد. خانواده با توجه به نقش مهمی که در تربیت فرزندان دارد، عمده ترین نهاد اجتماعی و اولین نظام موثر بر نحوه تحول کودکان و نوجوانان می‌باشد (Zargar & et al., 2012). تمامی ارزش‌های فرهنگی، سنت‌ها، عقاید و آداب و رسوم فرهنگی و اجتماعی از طریق نهاد خانواده به نسل‌های جدید منتقل می‌گردد (Bahrami & et al., 2021). خانواده، عمیقا بر اندیشه و باورهای کودکان و شیوه‌ی برخورد آن‌ها با دیگران تاثیر می‌گذارد (Soleimanian, 2023). اهمیت و جایگاه نهاد خانواده در سیاست‌گذاری‌های فرهنگی و تربیتی یک جامعه غیر قابل انکار است (Fadai & et al., 2021). خانواده نخستین قالب مرجع انسان‌ها است چون در شکل دهی نگرش افراد نسبت به زندگی اجتماعی، آموزش و هنجارهای اجتماعی و سلامت جامعه نقش مهم و اساسی ایفا می‌کند (Samadi & Rezaei, 2011). عملکرد تربیتی و فرهنگی خانواده (educational and cultural performance)، در واقع شامل پیشگیری از لغزش‌ها و انحرافات اخلاقی و رفتاری، تعیین ارزش‌ها و باورها در فرزندان، ایجاد پناهگاهی امن برای مشکلات آنان و تلاش برای داشتن فرزندان سالم و مفید برای جامعه و نظارت موثر بر استفاده صحیح آن‌ها از فضای مجازی می‌باشد (Babaifard, 2021).

از میان اعضای خانواده، مادر مهمترین نقش را در پرورش ویژگی‌های روانی و عاطفی کودک به عهده دارد، کیفیت ارتباطات اولیه مادر-کودک با ارتباطات بعدی کودک، سازگاری، تنظیم هیجانی و پاسخ‌های تعارضی کودک با سایر همسالان رابطه دارد (Soleimanian, 2023). یکی از مهمترین عوامل تاثیر گذار بر کیفیت رابطه مادر و فرزندان در خانواده، میزان و سطح خودکارآمدی والدینی (parenting self-efficacy) در آن‌هاست. خودکارآمدی والدینی، یک ساختار شناختی است که نشان می‌دهد والدین تا چه اندازه به توانایی خود در مدیریت مشکلات فرزندان خود اطمینان دارند (Liu & Leighton, 2021). سطوح پایین خودکارآمدی بر سلامت و وضعیت روان شناختی والدین تاثیر می‌گذارد (Buchana & et al., 2022). شواهد قوی حاکی از این است که ارتباط مثبتی میان احساس خودکارآمدی بیشتر مادران و شایستگی آن‌ها در تربیت موثر کودکان وجود دارد به گونه‌ای که خودکارآمدی مادران به افزایش حساسیت، گرمی و پاسخگویی به فرزندان می‌انجامد (Carless & et al., 2015). در واقع خودکارآمدی والدین پیش‌بینی کننده‌ای قوی در عملکرد فرزندپرو، افزایش تاب‌آوری و همکاری مثبت آنان در شرایط نامطلوب زندگی را بیشتر می‌کند (Trahan & Shafer, 2019).

در کشورهای پیشرفته دنیا با علم به تاثیرگذاری نقش آموزش خانواده در رشد کودکان و اهمیت نقشی که والدین در رشد و اعتلای جامعه بر عهده دارند، آموزش‌ها و برنامه‌های مهمی از جمله برنامه همکاری خانه و مدرسه (Family and School Together (FAST)) را طراحی کرده‌اند. برنامه همکاری خانه و مدرسه، به دنبال تقویت و حمایت از ایجاد رابطه کوتاه مدت و بلند مدت در سطوح مختلف زندگی کودک است. این رابطه شامل استحکام رابطه والدین با کودک، کودک با کودکان دیگر، والدین با خانواده، والدین با والدین دیگر، والدین با نهادها و سازمان‌های حمایتی است (McDonald & Dost Qarin, 2017). این برنامه یکی از ۲۳ برنامه‌ی مهارتی است که در سال ۲۰۱۰ توسط اداره پیشگیری از دارو و جرم سازمان ملل معرفی شد. برنامه همکاری خانه و مدرسه، رویکردی چند خانوادگی است که برای ایجاد عوامل حمایتی کودکان به منظور افزایش انعطاف پذیری در برابر استرس و سلامتی آن‌ها و بر اساس نظریه علوم اجتماعی، توسط McDonald (1997) طراحی شده است. این برنامه هفتگی بعد از اتمام فعالیت آموزشی با حضور دانش آموزان و خانواده‌های آن‌ها در مدرسه برگزار می‌گردد. این فرایند، ارتباطی

نظام مند بین خانواده‌ها ایجاد می‌نماید که در نهایت منجر به بهبود توجه و افزایش توانایی یادگیری بهتر در کلاس درس، کاهش میزان سوء استفاده از دارو، بزهکاری و رفتار ضد اجتماعی، سوء استفاده از کودک، مشکلات سلامت روان، خشونت و پرخاشگری می‌گردد (Dost Qarin & McDonald, 2016). در پژوهشی که به بررسی تاثیر اجرای این برنامه بر خودکارآمدی، استرس والدگری مادران کودکان دارای مشکلات رفتاری برونی شده پرداخته شد، نتایج تحقیق نشان داد که اجرای برنامه در کاهش استرس مادران این کودکان و افزایش خودکارآمدی آن‌ها موثر بوده است (Nejatifar & et al., 2023). هم‌چنین پژوهشی با عنوان بررسی اثربخشی برنامه خانه و مدرسه بر خودکارآمدی تربیتی، و اجتماعی والدین دانش آموزان پایه اول ابتدایی نشان داد که شرکت در این برنامه میزان خودکارآمدی عمومی، تربیتی و اجتماعی والدین را بالا می‌برد (Hosseinzadeh, 2018). در زمینه اثربخشی مداخله‌ی برنامه خانه و مدرسه (McDonald & et al., 2017)، با مرور ۱۸ پژوهش که از سال ۲۰۱۲ در مورد اثربخشی برنامه خانه و مدرسه انجام شده بود به این نتیجه رسیدند که تاثیرات این برنامه بر روی کودکان، بهبود رفتارها و نشانه‌های درونی و بیرونی در خانه و مدرسه، کاهش سوء مصرف دارو، افزایش حضور در مدرسه و کاهش بزهکاری در نوجوانی است. و بر روی والدین، کاهش استرس، افزایش خودکارآمدی (self-efficacy)، افزایش مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی، کاهش مصرف دارو، افزایش درگیر شدن در امور تحصیلی فرزندان، افزایش آگاهی والدین در مورد منابع موجود در جامعه در رابطه با سلامت روان، دارو و غیره و در مورد خانواده، بهبود ارتباطات درون خانواده، کاهش تعارض در میان افراد خانواده، کاهش سوء استفاده و نیز غفلت از کودکان می‌باشد. نتایج پژوهش‌های مختلف در کشورهای متعدد، حاکی از تاثیرات مثبت اجرای این برنامه بر روی کودکان، خانواده‌ها و مادران و نقش‌های اجتماعی آن‌ها در اجتماع بوده است. هم‌چنین مطالعات گوناگون بر تاثیر این برنامه بر تقویت اعتماد به نفس، بهبود روابط خانوادگی و ارتباط عاطفی والدین با کودکان، تقویت رابطه خانواده‌ها با یکدیگر و با عوامل مدرسه و مشارکت در فعالیت‌های تحصیلی فرزندان تاکید داشته و این رفتارها به نوبه خود موجب بهبود خودکارآمدی عمومی، اجتماعی و تربیتی والدین می‌شود (Hosseinzadeh, 2018). چهار پژوهش تجربی با داده‌های تصادفی و دو سال پیگیری از سال ۲۰۰۱ نشان داد که این برنامه تأثیرات مثبتی روی رشد و سلامتی کودکان داشته است (Thomas & et al., 2009). در ایران نیز در مطالعه‌ای، اجرای برنامه خانه و مدرسه در کنترل و کاهش مشکلات کودکان موثر بوده است (Vaez, 2017). هم‌چنین در پژوهشی که بر روی ۵۲ مدرسه ابتدایی در رابطه با اثر بخشی برنامه خانه و مدرسه صورت گرفت، نتایج حاکی از این بود که این برنامه منجر به توانمندسازی والدین، افزایش سرمایه اجتماعی و کاهش مشکلات رفتاری کودکان شد (Nemati & et al., 2022). از آنجا که مادران در جامعه کنونی به دلیل تنوع و تعدد نظریات و رویکردهای تربیتی که در معرض آن قرار دارند، دچار نوعی سردرگمی در ایفای نقش والدینی و احساس توانمندی خود در ایفای این نقش شده‌اند. در واقع با ورود کودک به زندگی مادران، نگرانی آن‌ها در رابطه با میزان توانمندی‌های آن‌ها یا احساس خودکارآمدی در مدیریت تمامی جنبه‌های زندگی کودک افزایش می‌یابد. با توجه به اینکه سطوح پایین خودکارآمدی والدینی بر سلامت و وضعیت روان‌شناختی والدین تأثیر می‌گذارد (Nejatifar & et al., 2022).

در زمینه انتقال ارزش‌های فرهنگی به فرزندان، با توجه به اینکه به طور کلی نظام خانواده در ایران کاستی‌هایی در زمینه‌ی اقتدار والدین به ویژه مادران در جامعه کنونی دارد این امر می‌تواند برای رشد و تربیت فرزندان دشواری‌های بسیار ایجاد کند. برنامه همکاری خانه و مدرسه، با هدف بازگرداندن اقتدار مادران و پدران در نظام خانواده، به عنوان تصمیم‌گیرندگان و مدیران خانواده و یادآوری وظایف نظارتی و کنترلی آن‌ها در زمینه‌های مختلف تحصیلی، تربیتی و فرهنگی و نیز کاهش آسیب‌های اجتماعی طراحی شده است تا در انتقال و حفظ ارزش‌های فرهنگی و اجتماعی جامعه کمک کند. در نتیجه هدف پژوهش حاضر، تعیین اثر بخشی اجرای این برنامه بر عملکرد تربیتی و فرهنگی خانواده و خودکارآمدی والدینی در مادران دارای کودکان ۴ تا ۶ ساله شهر اصفهان بود.

روش

روش پژوهش، جامعه آماری و روش نمونه گیری

روش پژوهش، نیمه آزمایشی از نوع پیش آزمون- پس آزمون با گروه آزمایش و کنترل بود. جامعه آماری این پژوهش شامل تمامی خانواده‌های دارای فرزند ۴ تا ۶ سال شهر اصفهان بود. نمونه پژوهش ۳۰ خانواده با استفاده از روش نمونه گیری در دسترس بود که در دو گروه آزمایش و کنترل (هر گروه ۱۵ نفر) جایگزین شدند.

روش اجرا

مطالعه حاضر از نظر هدف در زمره پژوهش‌های کاربردی و از لحاظ روش شناسی، نیمه آزمایشی از نوع پیش آزمون- پس آزمون با گروه آزمایش و کنترل انجام شده است. ابتدا برای هر دو گروه، پیش آزمون اجرا شد و سپس برنامه همکاری خانه و مدرسه برای گروه آزمایش اجرا شد و گروه کنترل هیچ آموزشی دریافت نکردند. فعالیت‌های برنامه همکاری خانه و مدرسه، به صورت هفتگی و به مدت ۸ جلسه ۱۵۰ دقیقه‌ای برای گروه آزمایش اجرا شد. پس از آن برای همه افراد در هر دو گروه، پس آزمون اجرا شد.

ابزارهای سنجش

پرسشنامه عملکرد تربیتی و فرهنگی خانواده (Family educational and cultural performance Questionnaire): این پرسشنامه توسط Babaiifard (2021) تنظیم شده است و دارای ۷ سوال بوده و نمره گذاری آن به صورت طیف لیکرت از ۷ تا ۳۵ امتیاز خواهد بود. در پژوهش Babaiifard (2021) روایی صوری و محتوایی این مقیاس توسط اساتید دانشگاه مورد تایید قرار گرفت. برای بررسی اعتبار مقیاس از روش آلفای کرونباخ استفاده شد که میزان آن ۰/۸۳ گزارش شد. در پژوهش حاضر ضریب پایایی پرسشنامه عملکرد تربیتی و فرهنگی خانواده با روش آلفای کرونباخ برابر ۰/۷۲ محاسبه شد.

مقیاس خودکارآمدی والدینی (Parenting Self-Agency Measure Scale-PSAM): مقیاس خودکارآمدی والدینی توسط Dumka & et al. (1996)، برای سنجش خودکارآمدی در مادران و پدران تنظیم شده است و شامل ده ماده است و نمرات بالاتر نشان دهنده خودکارآمدی بالا و نمرات پایین، خودکارآمدی پایین را نشان می‌دهد. شیوه نمره گذاری آن به این صورت است که ۵ ماده (۱، ۳، ۵، ۶، ۸) به صورت معکوس نمره گذاری می‌شوند، یعنی در این ماده‌ها به گزینه ۱ نمره ۷ و گزینه ۲، نمره ۶ و تا گزینه ۷ به همین صورت ادامه می‌یابد. ۵ ماده باقی مانده به صورت مستقیم نمره گذاری می‌شوند. Dumka & et al. (1996)، همسانی درونی این مقیاس را در مادران انگلیسی زبان با سطح اقتصادی متوسط، ۰/۷۰ گزارش کرده اند. در ایران اعتبار آن توسط ضریب آلفای کرونباخ، ۰/۷۶ و توسط روش دو نیمه کردن، ۰/۷۳ گزارش شده است (Tehranchi & Hosseini Nesab, 2014). در پژوهش حاضر ضریب پایایی پرسشنامه خودکارآمدی والدینی با روش آلفای کرونباخ برابر ۰/۸۱ محاسبه شد.

برنامه همکاری خانه و مدرسه (Families & Schools Together-FAST): فعالیت‌های برنامه همکاری خانه و مدرسه بر اساس پروتکل تنظیم شده، شامل ۸ جلسه ۱۵۰ دقیقه‌ای می‌باشد و در هر جلسه و شرح جلسات آن در جدول شماره ۱، ارائه شده است (McDonald, 1997).

Table 1.

Content of Family and School Together Program (FAST) (McDonald, 1997)

عنوان آیتم‌ها در هر جلسه	محتویات آیتم‌ها
پرچم خانوادگی	والدین و فرزندان همگی در ساخت پرچم خانوادگی مشارکت می‌نمایند. این فعالیت فقط در جلسه ی اول اجرا می‌شود.
سرو غذا توسط کودکان	والدین از کودک می‌خواهند که نخست برای والدین غذا بیاورد و سپس برای خود غذا بیاورد
سلام مخصوص	در این برنامه، یکی از والدین در هر خانواده، خود و اعضای خانواده خود را معرفی می‌نماید. سپس خانواده‌ها با سلام مخصوص به آن خانواده سلام می‌کنند و آن‌ها را مورد تشویق قرار می‌دهند.
شعر خوانی دست جمعی	در ابتدا هر کدام از کودکان خانواده‌ها شعری می‌خواند و دیگران همراهی می‌کنند. سپس شعر مخصوص برنامه به صورت دست جمعی خوانده می‌شود.
ترسیم کارتها	والدین خانواده از کودک می‌خواهند به تعداد اعضای خانواده، برگه‌های ترسیمی بیاورد و همه اعضا، شکل نا تمام نقاشی را تکمیل کنند و در نهایت با اجازه ی والد، هر یک در مورد نقاشی خود توضیح دهند.
کارت‌های عواطف سنجی	تمام اعضای خانواده، کارتی را از میان کارت‌ها انتخاب نماید و با حرکات غیر کلامی به دیگر اعضا نشان دهد که این کارت چه احساسی را نشان می‌دهد و دیگران آن حالت را حدس بزنند. این فرایند سه بار تکرار می‌شود.
گفتگوی دو جانبه	والدین بدون حضور فرزندان به مدت ۱۵ دقیقه گفتگوی چهره به چهره خواهند داشت. هفت دقیقه و نیم متعلق به یک والد که صحبت کند و والد دیگر فقط گوش دهد و هفت دقیقه و نیم برای والد دیگر.
گروه متشکل از والدین	والدین کودکانی که در برنامه حاضر هستند به مدت ۳۰ دقیقه به صورت دایره وار در مورد حوادث روزمره خود بویژه در رابطه با فرزندان خود صحبت می‌کنند
زمان کودکان	کودکان به مدت ۶۰ دقیقه تحت نظر مربی به بازی می‌پردازند
بازی مخصوص با کودک	یکی از والدین، ترجیحا والدی که کر در منزل فرصت بازی با کودک را دارد در این قسمت با ابزارهای مبهم و ویژه ای که طراحی شده به بازی با کودک می‌پردازد و رهبری این بازی با کودک است.
قرعه کشی و جوایز	در قرعه کشی هر جلسه، یک خانواده جایزه دریافت کرده و مسئولیت پذیرایی جلسه بعدی را برعهده می‌گیرد
پایان جلسه و فعالیت باران	در پایان هر برنامه، همه خانواده‌ها به صورت دایره وار ایستاده و حرکات دستورالعمل را انجام می‌دهند

*لازم به ذکر است که تمامی آیتم‌های جدول فوق بر ای هر جلسه اجرا می‌شود.

یافته‌ها

در این قسمت از یافته‌های توصیفی پژوهش شامل شاخص‌های آماری میانگین، انحراف معیار برای کلیه متغیرها استفاده شد که در جدول ۲ نشان داده شده است.

Table 2.

The mean and standard deviation of parental self-efficacy and educational and cultural performance of the family

Variables	Statistical indicators	Experimental group		Control group	
		Mean	Standard deviation	mean	Standard deviation
educational and cultural performance	pre-test	18	3.18	17.87	2.97
	post-test	22.8	3.95	18.33	3.71
parental self-efficacy	pre-test	33.47	3.94	33.53	3.92
	post-test	39.53	4.59	34.2	4.82

همان‌طور که در جدول ۲ ملاحظه می‌شود میانگین (انحراف معیار) نمره عملکرد تربیتی و فرهنگی خانواده در مادران برای گروه آزمایش و کنترل در پیش‌آزمون به ترتیب ۱۸/۰ (۳/۱۸) و ۱۷/۸۴ (۲/۹۷) و در پس‌آزمون به ترتیب ۲۲/۸ (۳/۹۵) و ۱۸/۳۳ (۳/۷۱) می‌باشد. همچنین، میانگین (انحراف معیار) نمره‌ی خودکارآمدی والدینی مادران برای گروه آزمایش و کنترل در پیش‌آزمون به ترتیب ۳۳/۴۷ (۳/۹۴) و ۳۳/۵۳ (۳/۹۲) و در پس‌آزمون به ترتیب ۳۹/۵۳ (۴/۵۹) و ۳۴/۲ (۴/۸۲) می‌باشد.

در این قسمت از پیش‌فرض‌های آزمون لوین و کلموگروف-اسمیرونف جهت استفاده از تحلیل کوواریانس در نظر گرفته شده است و نتایج در جدول ۳ و ۴ قابل مشاهده است.

Table 3.

The results of the homogeneity of variances test (Levin)

Variables	Df1	Df2	F	P
educational and cultural performance	1	28	0.17	0.68
parental self-efficacy	1	28	0.003	0.95

همان‌طور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود آزمون لوین برای مقایسه پیش‌آزمون گروه‌ها برای متغیرهای عملکرد تربیتی و فرهنگی خانواده و خودکارآمدی والدینی در مادران غیرمعنی‌دار می‌باشند. در نتیجه فرض همگنی واریانس‌ها تأیید می‌شود و استفاده از آزمون تحلیل کوواریانس وجود دارد.

Table 4.**Kolmogorov-Smirnov results to check the assumption of normality of distribution of variables**

Pre-Tests	Kolmogorov-Smirnov	Significance Level
educational and cultural performance	0.087	0.20
parental self-efficacy	0.12	0.20

همان گونه که در جدول ۴ مشاهده می‌شود سطح معنی داری آزمون کولموگوروف-اسمیرونوف از مقدار ۰/۰۵ بیشتر است، لذا پیش فرض نرمال بودن توزیع متغیرها رعایت شده است.

Table 5.**The results of multivariate covariance analysis on the means post-test scores of parental stresses, parental self-efficacy and educational and cultural performance of the experimental and control groups' families**

.Test	Value	F	df	Df Error	P	Effect size	statistical power
Pills trace	0.962	132.06	4	21	0.001	0.96	1.00
Wilks Lambada	0.038	132.06	4	21	0.001	0.96	1.00
Hoteling trace	25.15	132.06	4	21	0.001	0.96	1.00
Roye Largest root	25.15	132.06	4	21	0.001	0.96	1.00

مندرجات جدول ۵ نشان می‌دهد که بین گروه آزمایش و کنترل از لحاظ متغیرهای وابسته در سطح $P \leq 0.05$ تفاوت معنی داری وجود دارد و می‌توان گفت که حداقل در یکی از متغیرهای وابسته (عملکرد تربیتی و فرهنگی خانواده و خودکارآمدی والدینی در مادران) بین دو گروه، تفاوت معنی دار وجود دارد. جهت پی بردن به این تفاوت دو تحلیل کواریانس در متن مانکوا صورت گرفت. با توجه به اندازه اثر محاسبه شده، ۹۶ درصد از کل واریانس‌های گروه آزمایش و کنترل ناشی از اثر متغیر مستقل است.

Table 6.**The results of covariance analysis in the MANCOVA context on the mean post-test scores of parental stress, parental self-efficacy and educational and cultural performance of the experimental and control groups**

Variables	SD	Df	MS	F	P	Effect size
educational and cultural performance	140.36	1	140.36	225.18	0.001	0.90
parental self-efficacy	217.61	1	217.61	237.91	0.001	0.90

با توجه به مندرجات جدول ۶، مقدار F برای متغیر عملکرد تربیتی و فرهنگی خانواده در مادران، $۲۲۵/۱۸$ به دست آمد که در سطح $P=۰/۰۵$ معنی دار است. بنابراین می توان گفت، برنامه خانه و مدرسه باعث بهبود عملکرد تربیتی و فرهنگی خانواده در گروه آزمایش در مقایسه با گروه کنترل شده است. همچنین، مقدار F برای متغیر خودکارآمدی والدینی، $۲۳۷/۹۱$ به دست آمد که در سطح $P=۰/۰۵$ معنی دار است. بنابراین می توان گفت، برنامه خانه و مدرسه باعث بهبود خودکارآمدی والدینی مادران، در گروه آزمایش در مقایسه با گروه کنترل شده است.

بحث و نتیجه گیری

طبق یافته‌های تحلیل شده، همه فرضیه‌های پژوهش تایید شد، به عبارتی اجرای برنامه همکاری خانه و مدرسه بر عملکرد تربیتی و فرهنگی خانواده و خودکارآمدی والدینی مادران موثر بود. یافته‌های حاضر با نتایج پژوهش‌های دیگر از جمله، (Nejatifar & et al. (2022), McDonald & et al. (2017), Dost Qarin & McDonald (2016) و (Nemati & et al. (2022) و (Hosseinzadeh (2018) همسو می باشد.

در تبیین این نتایج می توان گفت که برنامه ی خانه و مدرسه با پشتوانه قوی پژوهشی و بر اساس ۱۰ نظریه اجتماعی معاصر از جمله نظریه بوم شناختی اجتماعی رشد کودکان، نظریه نظام‌های خانواده، نظریه عوامل خطر و حمایتی، نظریه سرمایه اجتماعی و پژوهش‌های جدید مغز، تنظیم شده است (McDonald & et al., 2017). یکی از اهداف مهم برنامه، ایجاد یک سیستم حمایتی گسترده برای مادران و پدران است که در صورت نیاز بتوانند از این افراد یا نهادها، کمک بگیرند. این برنامه سعی در پیشگیری از انزوای خانواده دارد که از طریق رابطه ی میان فردی اعضای خانواده و ارتباط با سایر خانواده‌ها، سایر نهادهای اجتماعی و سازمان‌های حمایتی و نیز شرکت در فعالیت اجتماعی این اهداف دنبال می شود (McDonald & Dost Qarin, 2017). تنوع دیدگاه‌های موجود در جامعه، میزان و کیفیت عملکرد تربیتی و فرهنگی خانواده را کاهش داده است. از سوی دیگر مساله مهمی تحت عنوان فرزند سالاری که در جامعه امروزی در واکنش به نادیده گرفتن حقوق کودکان در جامعه سنتی، به چشم می خورد باعث کاهش اقتدار والدینی و در نهایت عدم امکان کنترل و نظارت والدین بر عملکرد کودک در نوجوانی خواهد شد. که این امر زمینه ساز آسیب‌های اجتماعی و اعتیاد به مواد در آینده خواهد بود. در حالیکه در برنامه خانه و مدرسه در فرایند پذیرایی فرزندان از والدین و نوع ارتباط تسهیل‌گران با خانواده، اقتدار والدین به عنوان منبع قدرت در خانواده به آن‌ها باز می گردد. مادران در جامعه امروزی که هر خانواده به طور مستقل به وظایف فرزندپروری و رشد فرزندان خود می پردازد، در یک انزوای اجتناب ناپذیر، دچار دشواری‌هایی در اجرای وظایف مادری خود هستند. این مادران، در حالیکه از پیوندهای نسبی و محلی که در جامعه سنتی وجود داشت بی بهره هستند، از امکانات و فضاهای انجمن‌های محلی و نهادهای متنوع موجود در سایر جوامع پیشرفته که زمینه ی پیوند میان خانواده‌ها را در کنار ارائه کمک‌های تخصصی فراهم می کنند، نیز محروم هستند. لذا در برنامه ی خانه و مدرسه، با ایجاد پیوند میان خانواده‌ها و سایر نهادها و نیز ارائه برنامه ی مدون در جلسات متعدد و نیز دریافت راهکارهای متنوع توسط سایر خانواده‌ها، سطح کیفیت عملکرد تربیتی و فرهنگی خانواده و خودکارآمدی مادران در امر فرزندپروری را افزایش داده است. در واقع مادران در توانایی خود در انجام وظایف والدینی خود اطمینان بیشتری به دست می آورند. در تنظیم برنامه خانه و مدرسه، زمینه مشارکت مادران در اجرای برنامه به عنوان همکار در قسمت‌های مختلف فراهم شود. این امر سبب می شود که نقش آن‌ها مورد تکریم قرار گرفته، و احساس ارزشمندی کنند و شاهد موفقیت‌های خود در ارتباط موثر با خانواده خود و سایر خانواده‌ها و نهادها باشند. این موفقیت بر افزایش اعتماد به نفس و احساس خودکارآمدی مادران موثر است. همچنین حضور مستمر مادران در این برنامه و برنامه ریزی آن‌ها برای حضور در جلسات هفتگی، بر نقش آن‌ها به عنوان فردی که بایستی بر رفتار خود کنترل و هدایت امور خانواده را نیز بر عهده بگیرد موجب تقویت احساس خودکارآمدی در آن‌ها می شود (Dost Qarin و 2016). در برنامه خانه و مدرسه، بر بازسازی نظام خانواده نیز تاکید شده است (McDonald & et al., 2017). در واقع این برنامه به دنبال بازگرداندن اقتدار والدین در خانواده است. در خانواده‌های امروزی، حجم زیاد داده‌ها و اطلاعاتی که توسط رسانه‌های

مختلف به آن‌ها ارائه می‌شود، به طور مثال در رابطه با روان‌شناسی کودک و حقوق کودک و رویکردهای جدید تربیتی، از سطح اقتدار والدینی آن‌ها کاسته و در نتیجه مادران در خودکارآمدی والدینی و میزان توانمندی خود در فرزندپروری دچار تردید شده‌اند. بنابراین برنامه‌هایی مانند برنامه خانه و مدرسه، می‌تواند بر بازگشت اقتدار مادران و تاثیرگذاری خانواده در انتقال و حفظ ارزش‌های اجتماعی و فرهنگی در اجتماع موثر باشد و موجبات سلامت روان و آرامش مادران را فراهم سازد.

سهم نویسندگان: دکتر لیلا سلطانی: طراحی چارچوب کلی مقاله، تحلیل مطالب و ویرایش مقاله. دکتر مریم انصاری: طراحی کلی مقاله و نویسنده مسئول. همه نویسندگان نسخه نهایی را بررسی و تأیید کردند.

سپاسگزاری: نویسندگان بر خود لازم می‌دانند از مدیریت مهد کودک و پیش دبستان نونهالان بابت همکاری در اجرای این برنامه و والدین همراه در جلسات صمیمانه قدردانی به عمل آورند.

تعارض منافع: نویسندگان اعلام می‌دارند که این مقاله هیچ گونه تعارض منافی ندارد.

منابع مالی: این مقاله هیچ نوع حمایت مالی دریافت نکرده است.

References

- Babaeifard, A. (2021), Social and cultural factors affecting adherence to Islamic lifestyle among students of Kashan University. *Bi-Quarterly Research Journal of Islam and Social Sciences*, 13(26), 287-257. [Persian] DOI: [10.30471/SOCI.2021.6788.1565](https://doi.org/10.30471/SOCI.2021.6788.1565)
- Bahrami, A., Mousavi, S. M., & Guderzi, A. (2021), The role of family upbringing styles in citizenship culture (case study: citizens of Lorestan province). *Journal of Strategic Communication Studies*, 1(2), 31-47. DOI: [10.22034/rcc.2022.251326](https://doi.org/10.22034/rcc.2022.251326)
- Buchanan, C. M., Gangel, M. J., McCurdy, A. L., Fletcher, A. C., & Buehler, C. (2022). Parental Self-Efficacy and Physiological Responses to Stress among Mothers of Early Adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*, 51(4), 643–658. URL: <https://doi.org/10.1007/s10964-022-01577-6>
- Carless, B., Melvin, G. A., Tonge, B. J., & Newman, L. K. (2015). The role of parental self-efficacy in adolescent school-refusal. *Journal of Family Psychology*, 29(2), 162-170. URL: <https://doi.org/10.1037/fam0000050>
- Dost Qarin, T. (2016). *Guide to Family and School Together (FAST) Program*. Tehran: Jihad University, Allameh Tabatabai Branch. [Persian] URL: <https://www.gisoom.com/book/11475539/>
- Dost Qarin, T., & MacDonald, L. (2016) *Family and School Together (FAST) Program in Iran, primary school evaluation*. Tehran: University of Allame Tabatabaii, Center of Jihad daneshgahi. [Persian] URL: <https://jatt.ir/fa/news/4773/>
- Dumka L., Stoerzinger H., Jackson K., & Roosa, M. (1996). Examination of the cross-cultural and cross-language equivalence of the parenting self-agency measure. *Fam Relations*, 45(2), 216–222. URL: <https://www.jstor.org/stable/585293>

- Fadai, M., Amiri, S. R., Mehrmohamadi, M., & Kermani, M. M. (2022). Identification of factors affecting the participation of the family institution in cultural-educational policies in Tehran metropolis (study of regions 2 and 12). *Urban Management Studies*, 14(50), 21-34. [Persian] DOI: [10.30495/UMS.2022.20838](https://doi.org/10.30495/UMS.2022.20838)
- Hosseinzadeh, P. A. (2018). Evaluation of the effectiveness of family and school together (FAST) program on educational, general and social self-efficacy parents of first grade elementary school students in Tabriz city. *Family and Research Quarterly*, 48, 49-65. [Persian] URL: <https://www.noormags.ir/view/ar/articlepage/1716840>
- Karimi, N., & Soltani, M. (2021). The role of family atmosphere, mother daughter relationship, social skills, and mothers' mental disorders in predicting child abuse of high school female student. *Knowledge & Research in Applied Psychology*, 22(4), 120-133. URL: <https://www.magiran.com/p2425417>
- Kratochwill, T. R., McDonald, L., Levin, J. R., Scalia, P. A., & Coover, G. (2009). Families and schools together: An experimental study of multi-family support groups for children at risk. *Journal of School Psychology*, 47(4), 245-265. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2009.03.001>
- Liu, Y., & Leighton, J. P. (2021). *Parental self-efficacy in helping children succeed in school favors math achievement*. In *Frontiers in education* (Vol. 6, p. 657722). Frontiers Media SA. URL: <https://doi.org/10.3389/educ.2021.657722>
- McDonald, L., Billingham, S., Conrad, T., Morgan, A., Nancy, O., & Payton, E. (1997). Families and schools together (FAST): Integrating community development with clinical strategies. *Families in Society*, 78(2), 140-155. URL: <https://doi.org/10.1606/1044-3894.754>
- McDonald, L., & Doost Qharin, T. (2017). UNODC global family skills initiative: Outcome evaluation in central Asia of Families and Schools Together (FAST), multi-family groups. *Social Work & Social Review*, 16(3), 62-86. DOI: [10.1921/3103160207](https://doi.org/10.1921/3103160207)
- McDonald, L., Livingstone, N., & Valentine, J. C. (2017). Families and Schools Together (FAST) for improving outcomes for children and their families (Protocol). *Cochran Database of Systematic Reviews*, 8, 1-11. DOI: [10.1002/14651858.CD012760.pub2](https://doi.org/10.1002/14651858.CD012760.pub2)
- Nejatifar, S., Rahimi, H., & Aghaziarti, A. (2023). Effectiveness of home-school cooperation intervention on self-efficacy and Parental stress of mothers of children with externalizing behavior problems. *Powish Journal of Educational Sciences and Counseling*, 18, 21-34. URL: <https://civilica.com/doc/1768459/>
- Nemati, E., Zadeh Mohammadi, A., Fatahabadi, J., Fanai, H., & Alidosti, Z. (2014). Parenting stress and the interactive effect Stages of the family life cycle of working women and parenting stress and the interactive effect of the stages of the family life cycle of working and non-working women in Tehran City. *Journal of Women and Family Studies*, 8(29), 7-22, [Persian] URL: <https://sid.ir/paper/206328/fa>
- Nemati, S., Badri Gregari, R., & Broumandzadeh, N. (2022). *Effectiveness of famili and school together (FAST) program on performance academic and behavioral disorders in students with*

- attention-deficit/hyperactivity disorder: knowledge and research in applied psychology.* (The article is being printed)[Persian] DOI: [10.30486/JSRP.2022.1949391.3319](https://doi.org/10.30486/JSRP.2022.1949391.3319)
- Samadi, M., & Rezaei, M. (2011). Investigating the educational role of the family in the formal and public education system from the perspective of science and religion. *Research in Islamic education issues*, 19(12), 117-195. [Persian] URL: <https://sid.ir/paper/488066/fa>
- Soleimianian, M. H. (2023). *Social education of children in the context of the family institution and the role of the family in children's lives*. 13th International Conference on Management and Humanities Research, Tehran. [Persian] URL: <https://civilica.com/doc/1773559>
- Tehranchi, F., & Hosseini Nesab, D. (2014). *The relationship between optimism and self-efficacy with the intrinsic motivation of girls' high schools in the 12th district of Tehran*. The first international comprehensive psychology congress of Iran. URL: <https://civilica.com/search/paper/n>
- Trahan, M. H., & Shafer, K. (2019). Paternal self-efficacy: A parenting resilience factor for fathers with depression. *Social Work Research*, 43(2), 101-114. URL: <https://scholarsarchive.byu.edu/facpub/4415>
- Vaez, H. (2017). *The effectiveness of the home-school cooperation program on children's behavioral problems, empowerment and Social relations of parents of first grade elementary school students in Ahvaz city*. PhD thesis of Shahid Chamran University of Ahvaz. [Persian] DOI: [10.22055/psy.2019.27330.2191](https://doi.org/10.22055/psy.2019.27330.2191).
- Valentine, J. C., Leach, S. M., Fowler, A. P., Stojda, D. K., & Macdonald, G. (2019). Families and Schools Together (FAST) for improving outcomes for children and their families. *Cochrane Database of Systematic Reviews*, 31(7), CD012760. DOI: [10.1002/14651858.CD012760.pub2](https://doi.org/10.1002/14651858.CD012760.pub2)
- Zargar, F., Bagharian S., & Roudi, R. (2012). Mind parenting, the role of behavior of third wave therapists in parenting. *Behavioral Science Research*, 4(13), 594-587. [Persian] DOI: [20.1001.1.17352029.1394.13.4.10.1](https://doi.org/20.1001.1.17352029.1394.13.4.10.1)